

VENDIM
Nr. 13, datë 19.3.2015

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Vladimir Kristo	anëtar i “ “
Sokol Berberi	anëtar i “ “
Vitore Tusha	anëtare e “ “
Altina Xhoxhaj	anëtar i “ “
Gani Dizdari	anëtar i “ “
Besnik Imeraj	anëtar i “ “
Fatos Lulo	anëtar i “ “

me sekretare Edmira Babaj, në datën 20.1.2015 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 65/32 Akti, që i përket:

KËRKUES: Teki Muhameti

SUBJEKT I INTERESUAR: Prokuroria e Përgjithshme

OBJEKTI: Shfuqizimi si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimeve nr. 00-2014-937, datë 19.6.2014 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë dhe nr. 228, datë 15.5.2012 të Gjykatës së Apelit Vlorë.

BAZA LIGJORE: Neni 42 i Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë, neni 6, paragrafi 1 i Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut dhe nenet 27-30 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes, Fatos Lulo, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuesit, që është shprehur për pranimin e kërkesës, dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Kërkuesi Teki Muhameti është gjykuar dhe dënuar për kryerjen e krimit të falsifikimit të dokumenteve, parashikuar nga neni 186, paragrafi i parë i Kodit Penal. Për këtë veprë penale në datën 15.07.2010 kërkuesi është kallëzuar nga shtetasit Arben Muhameti dhe Dhimitraq Muço, me pretendimin se ai (*kërkuesi*) ka pasur në përdorim dokumente të falsifikuara dhe konkretisht kontratën e pjesëtimit të pasurisë së paluajtshme nr. Rep 638, nr. Kol 548, datë 22.11.2007. Kallëzuesit e kësaj veprë penale rezultojnë të jenë trashëgimtarë të radhës së parë, respektivisht të të ndjerëve Ferik Muhameti e Mama Muhameti (Muço). Këta të fundit, së bashku me kërkuesin, Teki Muhameti, Merfa Muhametin (Pushi) dhe Sanie Muhametin, janë trashëgimtarë ligjorë të shtetasit Shaban Muhameti dhe në këto rrethana trashëgojnë në pjesë të barabarta pasurinë tokë truall prej 1560 m² të ndodhur në lagjen “Pavarësia” të qytetit të Vlorës. Objekt i kallëzimit ka qenë kontrata e pjesëtimit të kësaj pasurie, pasi sipas kallëzuesve Arben Muhameti dhe Dhimitraq Muço, kjo kontratë ka qenë e falsifikuar, sepse në të nuk ka firmosur shtetasi Ferik Muhameti, pasi nuk ka qenë prezent te noteri, dhe shtetasja Mama Muhameti (Muço), e cila rezulton të ketë vdekur në vitin 1988, pra disa vite përpara kontratës.

2. Prokuroria e Rrethit Gjyqësor Vlorë, pas hetimeve lidhur me këtë fakt, ka arritur në përfundimin se kontrata e pjesëtimit të pasurisë së paluajtshme nr. Rep 638, nr. Kol 548, datë 22.11.2007 është e falsifikuar, pasi nuk është firmosur nga të gjithë bashkëpronarët. Në këto kushte, prokuroria ka kërkuar gjykimin e të pandehurit Teki Muhameti (*kërkuesi*) për veprën penale të falsifikimit të dokumenteve, parashikuar nga neni 186/1 i Kodit Penal.

3. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Vlorë, me vendimin nr. 493, datë 30.11.2011, ka vendosur *inter alia* deklarinimin fajtor të të pandehurit Teki Muhameti për kryerjen e veprës penale të falsifikimit të dokumenteve me anë të përdorimit, parashikuar nga neni 186/1 i Kodit Penal, dhe dënimin e tij me 9 (nëntë) muaj burgim dhe 500 000 lekë gjobë.

4. Gjykata e Apelit Vlorë, me vendimin nr. 288, datë 15.5.2012, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit *supra* të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë.

5. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2014-937, datë 19.6.2014, ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuesi.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

6. *Kërkuesi* i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese me kërkesë për shfuqizimin e vendimeve gjyqësore objekt kërkesë, duke pretenduar se këto vendime i kanë cenuar të drejtën për një proces të rregullt ligjor në aspektet e mëposhtme:

6.1 Është shkelur *e drejta e mbrojtjes*, pasi është gjykuar në mungesë, si rezultat i mospërmbushjes nga organet shtetërore të detyrimit për vënien në dijeni për procesin gjyqësor në ngarkim të tij.

6.2 Është shkelur *e drejta për t'u dëgjuar*, pasi si rezultat i mungesës së njoftimit efektiv për procesin gjyqësor në ngarkim, ai nuk ka pasur mundësi të mbrohet në gjykim.

6.3 Është cenuar *parimi i barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit*, pasi nuk i është dhënë mundësia që të dëgjohen argumentet e tij.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkesit

7. Gjykata vlerëson se kërkuesi legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të nenit 131/f dhe 134/1/g të Kushtetutës, dhe *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur në Gjykatën Kushtetuese brenda afatit të parashikuar nga ligji. Në kuptim të nenit 30 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, individ, pasi të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e të drejtave të tij, mund ta paraqesë kërkesën në Gjykatën Kushtetuese brenda 2 vjetëve nga data e njoftimit të vendimit të fundit të organit përkatës shtetëror. Në rastin në shqyrtim, Gjykata konstaton se vendimi më i fundit në kohë është vendimi nr. 00-2014-937, datë 19.6.2014 i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë (*dbomë këshillim*).

8. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae*, Gjykata rithekson se kontrolli kushtetues ndaj vendimeve gjyqësore është i kufizuar vetëm në funksion të mbrojtjes së të drejtave kushtetuese të individit për një proces të rregullt ligjor. Problemet e interpretimit dhe të zbatimit të ligjit për zgjidhjen e çështjeve konkrete nuk përbëjnë juridiksion kushtetues nëse ato nuk shoqërohen me cenimin e këtyre të drejtave (*shtih vendimet nr. 22, datë 22.7.2009 dhe nr. 31, datë 5.7.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

9. Gjykata rithekson se ajo ndërhyr në ato raste kur përmes veprimeve të tyre gjykatat e zakonshme cenojnë të drejtën për një proces të rregullt ligjor. Në këto raste, Gjykata nuk bën rivlerësimin e fakteve dhe të rrethanave, por një vlerësim të natyrës kushtetuese, të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Gjykata e analizon ligjin, faktin dhe rrethanën përkatëse në atë dimension që ka ndikim mbi të drejtat dhe liritë e parashikuara nga nenet 42 dhe 131, shkronja “P”, të Kushtetutës, gjë e cila përbën juridiksionin e saj kushtetues. Detyra e Gjykatës nuk është zgjidhja e një mosmarrëveshjeje juridike për çështje fakti, por identifikimi i fakteve të natyrës kushtetuese, të cilat shërbejnë për realizimin e kompetencave të saj dhe përbëjnë elementin thelbësor në përcaktimin e autoritetit të një gjykimi kushtetues (*shtih vendimet nr. 14, datë 3.6.2009 dhe nr. 16, datë 19.4.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

10. Bazuar në standardet e mësipërme, Gjykata konstaton se argumentet e kërkesit në mbështetje të parregullsive të gjykimit në apel dhe në Gjykatën e Lartë lidhen me mosnjoftimin e

kërkuesit për seancën gjyqësore në ngarkim të tij, duke i mohuar atij disa të drejta themelore të parashikuara në Kushtetutë, si e drejta për t'u mbrojtur, e drejta për t'u dëgjuar, etj. Në këto kushte, nisur nga natyra e këtyre pretendimeve, Gjykata çmon se vlerësimi i tyre përfshihet në juridiksionin kushtetues.

B. Mbi themelin e pretendimeve

11. Kërkuesi ka argumentuar se për shkak të mungesës së tij në gjykim, si rrjedhim i mosnjohimit nga Gjykata e Apelit Vlorë, atij i janë mohuar disa të drejta themelore të parashikuara në Kushtetutë, si e drejta për t'u mbrojtur, e drejta për t'u dëgjuar, si dhe është shkelur parimi i kontradiktoritetit dhe barazisë së armëve në gjykim. Në këtë kuptim edhe Gjykata e Lartë ka gabuar duke vendosur mospranimin e rekursit, pasi kërkesa për pavlefshmërinë e seancës gjyqësore të zhvilluar në apel jo vetëm që pasqyrohet në rekurs, por është një çështje që duhej të ishte ngritur edhe kryesisht nga Gjykata e Lartë.

12. Gjykata, bazuar në pretendimet e kërkuesit dhe argumentet mbi të cilat ato mbështeten, vlerëson se këto pretendime duhet të trajtohen në këndvështrim të respektimit të së drejtës për t'u dëgjuar dhe për t'u mbrojtur.

13. Gjykata rikonfirmon qëndrimin se të informosh dikë për një proces të hapur kundër tij është një akt gjyqësor i një rëndësie të veçantë, që duhet bërë në përputhje me kërkesat procedurale të cilat garantojnë ushtrimin efektiv të të drejtave nga ana e të pandehurit. E drejta e një personi të akuzuar për të qenë i pranishëm në seancën dëgjimore të akuzave të ngritura kundër tij, është thelbësore për një proces të drejtë. *(shih vendimin nr. 26, datë 8.5.2012 të Gjykatës Kushtetuese).*

14. Në konceptin e të drejtës për t'u mbrojtur përfshihet e drejta për t'u mbrojtur vetë ose me ndihmën e një mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij. Mbrojtja vetë është pjesë e rëndësishme e të drejtës së mbrojtjes në kuptimin që jep edhe neni 6 i Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, që garanton të drejtën për proces të rregullt. Në paragrafin e parë të këtij neni thuhet ndër të tjera se çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht ndërsa në paragrafin e tretë pika "c" të po këtij neni, duke iu referuar çështjeve penale, thuhet se çdo i akuzuar ka të drejtë të mbrohet vetë ose të ketë ndihmën e një mbrojtësi të zgjedhur prej tij.

15. Në nenin 31/ç të Kushtetutës parashikohet se në procesin penal kushdo ka të drejtë të mbrohet vetë ose me ndihmën e një mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij, ndërsa në nenin 33/1, duke iu referuar sërish procesit penal, deklarohet se kushdo ka të drejtë të dëgjohet para se të gjykohet. Në këtë mënyrë deklarohet një e drejtë kushtetuese me rëndësi thelbësore, e drejta e të pandehurit për t'u dëgjuar dhe për t'u mbrojtur vetë ndaj akuzës së bërë ndaj tij. Pjesëmarrja e të pandehurit në seancë gjyqësore dhe mundësia e mbrojtjes vetë janë padyshim elemente të rëndësishme të së drejtës për proces të rregullt ligjor në kuptimin kushtetues. Nga ana tjetër, deklarimet e të pandehurit në seancë, pavarësisht se ai mund të mbrohet njëkohësisht edhe nga një avokat, i shërbejnë vetë gjykimit të çështjes. Ato shërbejnë për të saktësuar e sqaruar më mirë mjaft elemente të veprës penale, si rrethanat e kryerjes së saj, motivet, formën dhe shkallën e fajësisë, të cilat, marrë në tërësi, do të ndikojnë dukshëm edhe në fatin e akuzës, kualifikimin e veprës, si dhe llojin dhe masën e dënimit *(shih vendimin nr. 25, datë 30.7.2003 të Gjykatës Kushtetuese).*

16. Për palën në proces heqja e mundësisë që nëpërmjet përfaqësimit të mbrojtë interesat e veta në gjykim, është konsideruar shkelje e standardeve të procesit të rregullt ligjor në jurisprudencën e Gjykatës. Parimi i kontradiktoritetit dhe i barazisë së armëve në gjykimin penal kërkon që argumentet e mbrojtjes të paraqiten dhe të dëgjohen njëloj si ato të prokurorit. Ky parim presupozon që secilës palë duhet t'i ofrohen mundësi të arsyeshme për të paraqitur pretendimet për çështjen, në kushte të tilla që të mos e vënë në disavantazh me palën tjetër. *(shih vendimin nr. 5, datë 17.3.2003 të Gjykatës Kushtetuese).*

17. Gjykata vëren se e drejta për të qenë i pranishëm në gjykim i ngarkon autoritetet me detyrën që të njoftojnë të akuzuarin në kohë të mjaftueshme për datën dhe orën e seancave gjyqësore, të kërkojnë praninë në to të të akuzuarit dhe të mos e përjashtojnë padrejtësisht nga gjykimi. Për këtë arsye, Gjykata

çmon të vlerësojë nëse Gjykata e Apelit Vlorë ka përmbushur efektivisht detyrimin për njoftimin e kërkuarit.

18. Referuar dosjes gjyqësore, gjatë gjykimit të çështjes në Gjykatën e Apelit Vlorë rezultoi se në ngarkim të kërkuarit janë zhvilluar disa seanca gjyqësore. Sipas dëftësive të komunikimit rezultoi se seanca e parë gjyqësore i është komunikuar kërkuarit dhe mbrojtësit të zgjedhur prej tij. Në seancën e datës 12.4.2012 ka rezultuar se mbrojtësi i kërkuarit ka hequr dorë nga përfaqësimi i tij dhe si rrjedhim gjykata ka vendosur të vazhdojë gjykimin në mungesë të kërkuarit dhe të caktojë një mbrojtës kryesisht. Në këto kushte, seanca e radhës i është komunikuar me fletëthirrje mbrojtësit kryesisht dhe avokatit të zgjedhur prej tij, edhe pse ky i fundit ka hequr dorë nga mbrojtja. Kjo seancë është zhvilluar në datën 25.4.2012, ku ka qenë prezent djali i kërkuarit, i cili ka paraqitur një raport mjekësor ku justifikohet mungesa e të pandehurit Teki Muhameti. Në kushtet kur ky i fundit ka kërkuar të paraqitet personalisht në gjykatë, gjykata ka vendosur shtyrjen e seancës. Sipas procesverbalit gjyqësor të kësaj seance, njoftimin e të pandehurit e ka marrë përsipër djali i tij Genci Muhameti. Senca e radhës, datë 9.5.2012 është shtyrë për në datën 23.5.2012 (*palët kanë marrë dënimin në seancë*), pasi kërkuari ka pretenduar mbrojtjen e tij me avokat të zgjedhur prej tij. Në fakt, kjo seancë gjyqësore rezultoi të jetë zhvilluar në datën 15.5.2012, nga ku konstatohet se interesat e kërkuarit janë mbrojtur me avokat të caktuar kryesisht, pasi kërkuari nuk është paraqitur dhe përfaqësuesi i tij, i ndodhur rastësisht në gjykatë, ka pretenduar para gjykatës padijeninë e tagrave të tij përfaqësues në këtë çështje.

19. Sipas Kodit të Procedurës Penale, organet dhe mënyrat e njoftimit të akteve janë të përcaktuara në nenin 132 të këtij kodi, ku ndër të tjera parashikohet se njoftimet që u bëhen nga gjykata të interesuarve në praninë e tyre shënohen në procesverbal. Referuar procesverbalit të datës 9/5/2012 rezultoi se gjykata ka zbatuar këtë dispozitë procedurale për të realizuar njoftimin e palëve për seancën gjyqësore të radhës. Sipas shënimeve në këtë procesverbal, seanca e radhës ishte caktuar të zhvillohej në datën 23/5/2012, ndërkohë që nga Gjykata e Apelit Vlorë nuk është respektuar kjo datë e gjykimit të çështjes, pasi seanca gjyqësore është zhvilluar në datën 15/5/2012 dhe jo në 23/5/2012, sikurse palët kishin marrë njoftim në seancë gjyqësore. Në këtë mënyrë është evident fakti që Gjykata e Apelit Vlorë e ka zhvilluar procesin duke administruar vetëm argumentet e prokurorit, pa dëgjuar më parë edhe pretendimet e kërkuarit.

20. Në vështrim të standardeve kushtetuese dhe kërkesave procedurale penale lidhur me njoftimin e të pandehurit, Gjykata arrin në konkluzionin se shkeljet procedurale në drejtim të rregullave të njoftimit tregojnë mungesën e njoftimit efektiv dhe zyrtar të kërkuarit gjatë gjykimit, për rrjedhojë vendimi i Gjykatës së Apelit Vlorë duhet të shfuqizohet.

21. Për sa i përket shqyrtimit të çështjes në Gjykatën e Lartë, Gjykata konstaton se gjatë këtij procesi gjyqësor nuk janë korrigjuar mangësitë procedurale të gjykimit në Gjykatën e Apelit Vlorë. Gjykata ka theksuar se gjykimi kushtetues synon të vlerësojë nëse procesi si i tërë ka qenë i rregullt, duke u ndalur në ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë themelore të palëve në proces. Gjykata ka pranuar cenimin e parimit për një proces të rregullt ligjor në rastet kur gjykata e shkallës më të lartë, duke u bazuar në kompetencat që i jep Kodi i Procedurës, nuk ka plotësuar apo nuk ka korrigjuar mangësitë dhe gabimet e gjykatave të shkallëve më të ulëta në plotësimin e standardeve dhe elementeve të një procesi të rregullt ligjor (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr. 5 datë 25.2.2013*). Në kushtet kur pretendimet e kërkuarit janë ngritur në rekursin e paraqitur në Gjykatën e Lartë, madje janë evidentuar si shkelje procedurale edhe në rekursin e paraqitur nga organi i prokurorisë, Gjykata vlerëson se edhe Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke vendosur mospranimin e rekursit në dhomën e këshillimit pa praninë e palëve, i ka mohuar kërkuarit të drejtën për t'u dëgjuar në gjykim dhe njëkohësisht të drejtën e ankimit efektiv në një gjykatë më të lartë. Si rrjedhim, Gjykata arrin në përfundim se edhe Gjykata e Lartë ka lejuar një proces të parregullt në aspektin kushtetues, për pasojë vendimi duhet të shfuqizohet.

22. Për sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se gjatë procesit të zhvilluar në Gjykatën e Apelit

Vlorë dhe në Gjykatën e Lartë, kërkuesit i është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor në drejtim të mospjesëmarrjes në gjykimin në apel dhe (mos)garantimit të së drejtës të mbrojtjes dhe të drejtës për t'u dëgjuar, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, shkronja “P”, dhe 134, pika 1, shkronja “g”, të Kushtetutës, si dhe neneve 72 dhe 77 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, njëzëri,

VENDOSI:

- Pranimin e kërkesës.
 - Shfuqizimin e vendimeve nr. 00-2014-937, datë 19.6.2014 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë dhe nr. 228, datë 15.5.2012 të Gjykatës së Apelit Vlorë.
 - Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit.
- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.
- Anëtarë: Bashkim Dedja (kryetar), Sokol Berberi, Vladimir Kristo, Gani Dizdari, Altina Xhoxhaj, Vitore Tusha, Fatos Lulo, Besnik Imeraj.